

ارزیابی عملکرد خواندن و نوشتن دانش آموزان دوره ابتدایی مدارس سما (واحد خرم آباد) و شناسایی عوامل مرتبط

حسن جعفری^۱، علی قبادی کیا^۲

تاریخ دریافت: ۹۵/۳/۲۰ پذیرش نهایی: ۹۶/۱۰/۱۱

چکیده

این تحقیق با هدف ارزیابی عملکرد خواندن و نوشتن دانش آموزان دوره ابتدایی مدارس سما (واحد خرم آباد) و شناسایی عوامل مرتبط با آن انجام و به روش توصیفی و از نوع پیمایشی (زمینه یابی) صورت گرفته است و کاربردی محسوب می شود. از تعداد ۴۰۰ نفر جامعه آماری، تعداد ۲۰۰ دانش آموز (۱۱۲ دختر و ۸۲ پسر) به عنوان نمونه آماری بر اساس فرمول کوکران و به شیوهی نمونه گیری تصادفی طبقه ای نسبی انتخاب گردید. در جمع آوری داده های آماری، از آزمون تشخیصی سطح خواندن برای دانش آموزان ابتدایی و آزمون استاندارد شده ی پیشرفت تحصیلی زبان فارسی استفاده شده است. ضریب آلفای کرونباخ برای پایایی پرسشنامه عملکرد خواندن ۰/۸۵ و برای پرسشنامه عملکرد نوشتن ۰/۸۲ به دست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون های مجذور خی، مان-ویتنی و تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد. نتایج نشان داد که عملکرد خواندن و نوشتن دانش آموزان در حد خیلی خوب است، بین میانگین عملکرد خواندن دانش آموزان دختر و پسر تفاوت معنی دار وجود ندارد و عوامل مهم مرتبط با عملکرد خواندن و نوشتن عبارتند از: میزان رضایت شغلی معلمان، تعداد دانش آموزان کلاس، داشتن کتابخانه در منزل، میزان علاقه به انشاء و جمله نویسی، میزان مطالعه پدر، میزان مطالعه غیردرسی و درآمد ماهیانه خانواده.

واژه های کلیدی: عملکرد، عملکرد خواندن، عملکرد نوشتن، مدارس سما

مقدمه

بر اساس آنچه خداوند در قرآن می فرماید: «الرَّحْمَنُ، عَلَّمَ الْقُرْآنَ، خَلَقَ الْإِنْسَانَ، عَلَّمَهُ الْبَيَانَ» (آل عمران، آیه ۱ تا ۴)، می توان گفت که زبان موهبتی است خدادادی که در وجود انسان به ودیعه گذاشته شده است. از این روی زبان یک پدیده ی ذهنی، اجتماعی است و کودک بدون هیچ گونه آموزش مستقیمی آن را از محیط جامعه فرا می گیرد. همچنین زبان نظامی از نشانه های قراردادی است که اعضای هر جامعه ای با استفاده از آن نظام با یکدیگر ارتباط شفاهی یا نوشتاری برقرار می کنند. این نشانه های قراردادی چه به صورت شفاهی و چه کتبی بر یک خط جریان دارند و مانند حلقه های زنجیر به هم پیوسته اند و کلمه ها، جمله ها و سر انجام یک متن شفاهی و یا مکتوب

۱. دکترای مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان.

۲. کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه بیرجند. (نویسنده مسئول). Email: adabnak93@gmail.com

را می‌سازند. زبان دارای مهارت‌هایی است که عبارتند از گوش کردن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن. که دو رکن اول را مهارت‌های شفاهی زبان و دو رکن دوم را مهارت‌های کتبی زبان می‌نامند (گروه مؤلفان، ۱۳۸۳). خواندن صحیح، نیاز به تفکر و درک پیام نویسنده دارد. مطمئناً واژه‌ها، ابزارهای ضروری خواندن هستند، اما آنچه که مهم‌تر است اینکه وقتی که فرد واقعاً در فرایند خواندن درگیر می‌شود باید بر معنای فراتر از واژه تمرکز یابد تا بتواند ایده‌های نویسنده را بفهمد. خواندن یک فرایند است و یک فرایند، همواره شامل تغییر می‌باشد. خواندن صحیح، واژه‌های نوشتاری را به تفکر معنی‌داری که خواننده می‌فهمد، تغییر می‌دهد (ایزدی، ۱۳۸۶). علاوه بر این، یکی از مواردی که دانش‌آموز باید از طریق آن به یادگیری دست یابد و سازگاری بهینه را با محیط اطراف خود به دست آورد، متون نوشتاری است. بدیهی است که انتقال دانش غالباً از طریق نوشتار صورت می‌یابد و هرچه سطح یادگیری بالاتر رود، نقش معلم در انتقال مستقیم دانش کاهش می‌یابد و ماهیت و حجم دانش اقتضا می‌کند که دانش‌آموز خود با استفاده از متون نوشتاری یادگیری خویش را سامان دهد و بتواند به درک معنای نمادهای نوشتاری نائل گردد.

پژوهش حاضر به هدف ارزیابی عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان دوره ابتدایی و شناسایی عوامل مرتبط با آن انجام و به روش توصیفی و از نوع پیمایشی (زمینه‌یابی) صورت گرفته است. سؤال اصلی تحقیق حاضر این است که وضعیت عملکرد خواندن و نوشتن در بین دانش‌آموزان مدارس ابتدایی سما (واحد خرم آباد) چگونه است؟ و چه عواملی می‌تواند با عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان، مرتبط و بر آنها تأثیر گذار باشد؟

مبانی نظری پژوهش

یادگیری خواندن

یکی از موضوع‌های مهم یادگیری، «یادگیری خواندن» می‌باشد که از ارکان زبان‌آموزی است. از سویی خواندن از مهم‌ترین مهارت‌هایی است که برای بهبود آموزش و یادگیری به آن نیازمندیم. با خواندن کتاب، درباره موضوعات مختلف یاد می‌گیریم. برای انجام شغل و زندگی روزمره به آن نیازمندیم؛ بنابراین خیلی مهم است که در مورد عوامل مؤثر بر پیشرفت خواندن بدانیم (کیچ و راوسون^۱، ۲۰۰۵؛ نقل از ولدوند، ۱۳۸۹). در صورتی که خواندن پیش از نوشتن، آموزش داده شود می‌تواند در نوشتن بسیار مؤثر باشد. پس از آن که کودک مفاهیم و کلمه‌های ساده را یاد گرفت، می‌تواند جمله‌سازی کند و سپس با استفاده از کلمات و مفاهیم یادگرفته شده و نیز با ترکیب حروف با یکدیگر بخش‌هایی با معنی بسازد مهمترین نیاز تربیتی کودک، زبان‌آموزی است (راه پیمان، ۱۳۸۶، به نقل از شهودی و همکاران، ۱۳۹۲، ص: ۴).

خواندن در برگیرنده‌ی مجموعه‌ای از مهارت‌هاست که پایه‌ی مشترک موفقیت در همه‌ی زمینه‌های تحصیلی محسوب می‌شود. محور اصلی سوادآموزی، خواندن است و از هر کسی انتظار می‌رود که خواندن و نوشتن را به درستی بداند. اکثر کودکان با شوق یادگیری خواندن به مدرسه می‌روند و تحصیلات رسمی خود را با خواندن و

¹ -Cage & Rawson

نوشتن شروع می‌کنند (صفری، ۱۳۸۵). هریس و سایپی^۱ (۱۹۸۳) خواندن را، تفسیر معنادار نمادهای کلامی نوشته شده و یا چاپ شده می‌دانند (گلاور و برونینگ^۲، ۱۹۹۰؛ ترجمه خرازی، ۱۳۸۱، ص ۱۷۱). مهارت‌های اساسی مورد نیاز برای خواندن شامل ۱) (درک معنی و شکل متن ۲) تجسم بر اساس متن و مهم‌ترین مورد ۳) انسجام و تکمیل متن می‌باشد. مهارت‌های فهمیدن نیز شامل ۱) دانش کلی در مورد کلمات، چگونگی کار اشیاء و امثال آنها ۲) دانش زبانی که شامل: صرف و نحو، تشابه، شکل و ترکیبات ۳) لغت که شامل داشتن فرهنگ نامه مخصوص معنی، املا درست و مشخصات شکلی کلمات می‌باشد. ارزشیابی در هر فعالیتی که بر اساس برنامه برای تحقق هدف‌ها انجام می‌شود، وجود دارد (ولدوند، ۱۳۸۹).

نتایج منتشر شده جهانی مطالعه پرلز^۳ نشان می‌دهد که جایگاه ایران در همه مطالعات ادواری تیمز^۴ ۹۵ تا ۲۰۰۷ و پرلز ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۶ پایین‌تر از میانگین بین‌المللی بوده است. متوسط عملکرد دانش‌آموزان ایران در پرلز ۲۰۰۱ از ۴۱۴ به ۴۲۱ در پرلز ۲۰۰۶ ارتقا یافته است (میانگین جهانی در هر دو مطالعه پرلز ۵۰۰ است)؛ بنابراین عملکرد دانش‌آموزان ایران در فاصله‌ی ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۶ به میزان ۷ نمره پیشرفت داشته است اما این پیشرفت از نظر شاخص‌های آماری معنی‌دار نیست (مرکز ملی مطالعات بین‌المللی پرلز و تیمز، ۱۳۸۸). مطالعات زیادی مرتبط با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و پیشرفت سواد خواندن و عوامل مؤثر بر آن انجام شده است از جمله: مور^۵ (۲۰۰۸، ص ۲) بهترین تمرین‌ها برای آموزش استراتژی‌های یادگیری خواندن شامل: آموزش بر اساس ادامه پایه اول دبستان، آموزش و توضیح شفاف و مستقیم، تشویق دانش‌آموزان به همکاری، متصل کردن خواندن بچه‌ها به زندگی بیرون از مدرسه، آموزش متمرکز، توسعه یادگیری انتقالی و کاربرد عملی بیان می‌کند.

مورفی^۶ (۲۰۰۸، ص ۹) ترکیب عوامل مدرسه و معلم را از عوامل مؤثر بر پیشرفت سواد خواندن بیان می‌کند. یافته‌های تحقیق راو و هیل^۷ (۱۹۹۸) که با مطالعه بر روی دانش‌آموزان از ۹۰ کشور جهان انجام شد نشان داد که تأثیر مدرسه بر پیشرفت سواد دانش‌آموزان ابتدایی ۸/۶ درصد است و تأثیر معلمان ۴۵/۵ درصد می‌باشد. در مطالعات بعدی نیز مدرسه فقط ۰/۹ در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر داشت. با توجه به این نتایج مدرسه تأثیر کمی در پیشرفت تحصیلی دارد (راو، ۲۰۰۳، ص ۱۹)

تحقیق مولیس^۸ (۲۰۰۶، ص ۲۵) نشان می‌دهد که سه عامل خانه، مدرسه و کلاس از جمله عوامل بیرونی هستند که بر پیشرفت سواد خواندن دانش‌آموزان تأثیر دارد. صلاحیت معلمی یکی از عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان است که بیشترین تأثیر را در پیشرفت سواد خواندن دانش‌آموزان ندارد. در بیان اهمیت کلاس در پیشرفت سواد خواندن مولیس و همکاران (۲۰۰۶، ص ۳۱) گفته‌اند که فعالیت‌های خارج از کلاس بچه‌ها به

1 -Harris& Sippy

2 -Gelaver& Browning

3 - Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS)

4 - Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS)

5 - Moore

6 - Murphy

7 - Row & Hill

8 -Mullis

صورت غیررسمی بوده و ساختار کمتری دارند در حالی که تجربیات ویژه و ساختارمند به عنوان بخشی از آموزش خواندن در کلاس رخ می‌دهد. تأثیر معلم در کلاس بیشتر از دیگر عوامل تعریف شده است. این تأثیر معلم شامل آموزش، استفاده از رویکردهای آموزشی ویژه و تجربیات یاددهی - یادگیری است (لندبرگ و لیناکیلا^۱، ۱۹۹۳، به نقل از مولیس و همکاران، ۲۰۰۶). پاپاناستازیو^۲ (۲۰۰۸) پژوهشی را با عنوان عواملی که کمترین و بیشترین تأثیر در پیشرفت سواد خواندن دارند، انجام داد. او این مطالعه را بر اساس اطلاعاتی که از پرسشنامه دانش‌آموز و آزمون پیشرفت سواد خواندن پرلز ۲۰۰۱ به دست آمده بود انجام داد. پاپاناستازیو فاکتورهای مؤثر بر خواندن را به ترتیب الویت نام برد. اولین عامل که قوی‌تر از دیگر عوامل است، فعالیت‌های تکمیلی خواندن در کلاس، دومین عامل فعالیت‌های خارج از مدرسه، سومین عامل زمان صرف شده برای انجام تکلیف در خانه، چهارمین عامل، نگرش دانش‌آموز به خواندن، عامل پنجم فعالیت‌هایی است که در جریان تدریس انجام می‌شود و عامل ششم، جو مدرسه می‌باشد. این یافته‌ها با نظرات مولیس و افراد دیگری که نظرات آنها ذکر شد مطابقت دارد و نقش معلم در همه این نظرات قابل توجه است.

نتایج ملی مطالعات پرلز ۲۰۰۱ و ۲۰۰۶ حاکی از آن است که دانش‌آموزانی که هر روز یا تقریباً هر روز در خارج از مدرسه، داستان یا رمان می‌خوانند با میانگین عملکرد ۴۳۵ نسبت به دانش‌آموزانی که هیچ وقت یا تقریباً داستان نمی‌خوانند (با میانگین ۳۵۶)، عملکرد بالاتری دارند، بین نگرش والدین نسبت به خواندن و میانگین عملکرد دانش‌آموزان رابطه مثبت وجود دارد. در ایران میانگین عملکرد دانش‌آموزانی که والدینشان نگرش بالایی به خواندن داشتند (۴۴۱) نسبت به دانش‌آموزانی که والدینشان نگرش پایینی به خواندن داشتند (۳۷۷) بالاتر بود، بین میزان مطالعه والدین و پیشرفت عملکرد دانش‌آموزان رابطه مثبتی وجود دارد. در ایران میانگین عملکرد دانش‌آموزانی که والدینشان بیش از ۵ ساعت در هفته مطالعه می‌کنند (۴۴۵) بالاتر از میانگین عملکرد دانش‌آموزانی است که والدین آنها بین ۱-۵ ساعت در هفته (۴۳۸) یا کمتر از یک ساعت در هفته مطالعه می‌کنند (۴۰۲)، درصد دانش‌آموزانی که نگرش بالایی نسبت به «درس خواندن» داشتند عملکردشان نسبت به پرلز ۲۰۰۱ افزایش داشته است. میانگین عملکرد این دانش‌آموزان نسبت به دانش‌آموزانی که نگرش متوسطی به خواندن داشتند، بالاتر بوده است (میانگین ۴۳۷ در مقابل ۳۸۲)؛ بین سطح تحصیلات والدین و میانگین عملکرد دانش‌آموزان رابطه مثبتی وجود دارد. در ایران دانش‌آموزانی که والدین آنها تحصیلات دانشگاهی داشتند نسبت به دانش‌آموزانی که والدینشان تحصیلات زیر دوره راهنمایی داشتند، عملکرد بالایی داشتند (میانگین ۵۰۸ در مقابل ۳۷۵)، تفاوت عملکرد دختران نسبت به پسران در ایران با یک افزایش ۳۰ نمره‌ای از سال ۱۹۹۵ تا ۲۰۰۷ در مقایسه با میانگین بین‌المللی یک استثناء بوده است (مرکز ملی مطالعات بین‌المللی پرلز و تیمز، ۱۳۸۸).

همچنین نتایج بین‌المللی مطالعات پرلز ۲۰۰۱ و ۲۰۰۶ نشان داد که نقش معلم و آموزش مهارت‌های تدریس به آنها در کارایی نظام آموزشی مؤثر است. سابقه و تجربه معلمان با کارایی و عملکرد مثبت آنها در فرایند یاددهی -

1 - Lendberg & Linnakyla

2 - Papanastasio

یادگیری تأثیر دارد. بین نگرش مثبت نسبت به موضوع درسی با عملکرد دانش آموزان در آن در س رابطه مستقیم وجود دارد. هر قدر تراکم دانش آموزان در یک کلاس کمتر باشد عملکرد تحصیلی آن دانش آموزان نسبت به کلاس های پرجمعیت بالاتر است. هر قدر میزان ساعات اختصاص یافته به آموزش محتوای درسی بیشتر باشد میزان یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان بیشتر است. سواد خواندن دانش آموزان دختر در همه کشورها در پرلز ۲۰۰۱ و پرلز ۲۰۰۶ بالاتر از پسران است. هر قدر منابع کمک آموزشی درسی و غیردرسی در مدارس بیشتر باشد عملکرد تحصیلی دانش آموزان بالاتر است. بین عملکرد دانش آموزان با میزان وقت گذاری برای مطالعه کتاب های غیردرسی رابطه وجود دارد. هر قدر همکاری والدین با دانش آموزان در زمینه تکالیف درسی بیشتر بوده است عملکرد فرزندان آنها نیز بالاتر بوده است. دانش آموزانی که والدین آنها بیش از یکصد جلد کتاب کودک در خانه داشتند در مقایسه با دانش آموزانی که والدینشان کمتر از ده جلد کتاب کودک در خانه داشته اند، عملکرد بالاتری دارند. گروه بندی دانش آموزان و استفاده از روش یادگیری مشارکتی نقش مهمی در افزایش عملکرد تحصیلی دانش آموزان دارد. هر قدر تعامل بین خانه و مدرسه بیشتر باشد عملکرد تحصیلی دانش آموزان در آن مدرسه بیشتر است. هر قدر رضایتمندی شغلی معلمان بیشتر باشد عملکرد تحصیلی دانش آموزان نیز بیشتر است. هر قدر طول دوره آموزش پیش دبستانی کودکان بیشتر باشد شاخص عملکرد تحصیلی دانش آموزان در دوره های بعدی افزایش می یابد (همان منبع).

پیشینه ی پژوهشی

چریان^۱ (۱۹۹۴؛ به نقل از توحیدلو، ۱۳۸۳)، با انجام پژوهشی چنین نتیجه می گیرد که بین نوع خانواده از لحاظ عاطفی و همنوایی گروهی داخلی و عادت های مطالعه آن، با مهارت خواندن و نوشتن و پیشرفت تحصیلی کودکان آن خانواده رابطه مستقیم وجود دارد. توحیدلو (۱۳۸۳) تحقیقی با عنوان «عوامل موثر بر پیشرفت مهارت خواندن دانش آموزان پایه چهارم کشور براساس داده های مطالعه ی پرلز (۲۰۰۱)» انجام داد. نتایج آن حاکی از این است که با ایجاد و تقویت عوامل زمینه ساز که مبنا و اساس یادگیری در دانش آموزان است می توان مهارت خواندن را در آنها افزایش داد. عمرانی (۱۳۸۶) در پژوهشی با عنوان «بررسی میزان مهارت خواندن و نوشتن دانش آموزان دختر پایه اول ابتدایی شهر تهران و تأثیر بر پیشرفت تحصیلی آنان از دیدگاه معلمان»، نشان داد که بین توانایی دانش آموزان در تشخیص کلمات، درک مطلب خواندن، میزان علاقه دانش آموزان به خواندن مطالب نوشتاری، توانایی دانش آموزان در استفاده از مطالب خواندن، توانایی قالب بندی جملات، بیان ایده ها و افکار به طور نوشتاری و آداب صحیح نوشتن با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد. بهمنی (۱۳۸۷) در تحقیق خود با عنوان «تأثیر دسترسی به کتاب بر پیشرفت سواد خواندن دانش آموزان پسر پایه چهارم ابتدایی شهر تهران» نشان داد که میزان دسترسی به کتاب، کامپیوتر و نیز توجه والدین (با سواد یا بی سواد) تأثیر مثبتی در پیشرفت سواد خواندن دارد. در پژوهشی دیگری که در سال ۱۳۸۷ توسط حسین پور تحت عنوان «بررسی علل ضعیف

1. Cherion

بودن مهارت خواندن در دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه شهرستان صومعه سرا» صورت گرفت، نتایج بدست آمده نشان داد که ضعیف بودن مهارت خواندن و یادگیری دانش‌آموزان به دلیل اشکال در شیوه های تدریس مبتنی بر تاکید معلمان به حفظ معلومات کتابی و کم توجهی به خلاقیت و باز تولید فکری دانش‌آموزان و فقر آگاهی از راهبردهای صحیح مطالعه و یادگیری است. براساس نتایج مطالعات پرلز (۲۰۰۱) در زمینه رابطه وضع اقتصادی دانش‌آموزان و نمره کلی خواندن چنین آمده است که: «بین وضعیت اقتصادی دانش‌آموزان و عملکرد خواندن آنان تفاوت معناداری وجود دارد.» یعنی با بالا رفتن وضعیت اقتصادی دانش‌آموزان، عملکرد خواندن آنان نیز بالا رفته است ولی در دانش‌آموزانی که متعلق به خانواده بسیار مرفه هستند تفاوت عملکرد نسبت به سایر خانواده ها دیده نمی شود (کریمی، ۱۳۸۴).

یادگیری نوشتن

مؤلفه مهم دیگر یادگیری «یادگیری نوشتن» است. با ورود به دوره دبستان، آموزش نوشتن به طور رسمی شروع می‌شود، با این وجود، برای شروع به نوشتن باید پیش از آن مهارت های متعدد کسب شده باشد که بسیاری از این مهارت ها شامل شنیدن، درک اصوات، طرز صحیح قلم به دست گرفتن در دوران پیش از دبستان، آموزش داده می شود، زیرا در سلسله مراتب زبان، نوشتن آخرین مرحله‌ای است که باید آموخته شود. تجربه های مفید مهارت‌های زبانی در گوش دادن و خواندن در واقع پیش نیازی برای نوشتن محسوب می شود که شکل گیری اولیه این مهارت در آموزش های پیش از دبستان صورت می‌گیرد (مصلحی و عسگری، ۱۳۸۴؛ نقل از شهودی و همکاران، ۱۳۹۲، ص ۳). نوشتن به مجموعه ای از مهارت‌های نوشتاری که با یکدیگر مرتبط هستند اشاره می کند. آنچه زمینه را برای فرایند نوشتن فراهم می سازد، عبارت از شرایط شناختی و جسمی، تسلط بر عضله ها و داشتن الگویی برای تقلید است؛ بنابراین، ضروری است فعالیتهایی به منظور آماده نمودن کودکان جهت یادگیری این فرایندها، در آموزش پیش از دبستان گنجانده شود. به دیگر سخن، مجموعه این فعالیت ها، زمینه را برای خواندن و نوشتن فراهم می‌سازد (نجفیان، ۱۳۸۱).

مهارتهایی چون دست خط، هجی کردن یا املا، انشاء یا بیان نوشتاری جز نوشتن به حساب می‌آیند دست خط یکی از عینی ترین مهارت های ارتباطی است. دست خط می تواند به طور مستقیم مورد مشاهده و ارزیابی قرار گیرد و برون داد را به طور دائم ثبت نماید (راغب، ۱۳۸۴). مهارت املا نویسی یکی از مهم ترین مهارت‌های نوشتاری است. این مهارت به معنی توانایی جانشین کردن صحیح صورت نوشتاری حروف، کلمات و جمله ها به جای صورت آوایی آنهاست دانش‌آموزان باید به این مهارت دست یابند تا بتوانند به خوبی بین صورت تلفظی کلمه ها و حروف سازنده آنها پیوند مناسبی بر قرار کنند بدین ترتیب زمینه ی لازم برای پیشرفت آنان در درس های جمله نویسی. انشا و به طور کلی مهارت نوشتن بهتر فراهم می شود (زندى، ۱۳۷۳، ص ۱۵).

از آنجایی که بهبود و پیشرفت سواد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان از وظایف اصلی نظام‌های آموزشی کشورهاست، ارتقای این مهارت، به عنوان یکی از نتایج و پیامدهای قطعی نظام‌های آموزشی بایستی به‌گونه‌ای

باشد که دیگر نیازی به برنامه‌های تکمیلی بهبود سواد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان نباشد. براین اساس و با توجه به این که مرکز آموزشی و فرهنگی سما واحد خرم‌آباد، دارای ۲ مدرسه (پسرانه و دخترانه) در مقطع ابتدایی است که در مجموع حدود ۲۰۰ دانش‌آموز در آن مشغول به تحصیل می‌باشند. پژوهش حاضر در نظر دارد ضمن تعیین عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان این مرکز به شناسایی عوامل مرتبط با آن بپردازد.

اهداف تحقیق (کلی و ویژه)

هدف کلی

تعیین عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان مقطع ابتدایی مدارس سما واحد خرم‌آباد

اهداف جزئی

- ۱- تعیین عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان پسر مقطع ابتدایی
- ۲- تعیین عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان دختر مقطع ابتدایی
- ۳- مقایسه عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان دختر و پسر
- ۴- شناسایی عوامل مرتبط با عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان
- ۵- مقایسه عوامل مرتبط با عملکرد خواندن و نوشتن در بین دانش‌آموزان دختر و پسر

سؤالات تحقیق

سؤال کلی

وضعیت عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان مقطع ابتدایی مدارس سما واحد خرم‌آباد چگونه است؟

سؤالات جزئی:

- ۱- وضعیت عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان پسر مقطع ابتدایی مدارس سما چگونه است؟
- ۲- وضعیت عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان دختر مقطع ابتدایی مدارس سما چگونه است؟
- ۳- آیا بین عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان دختر و پسر تفاوت معناداری وجود دارد؟
- ۴- عوامل مرتبط با عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان کدامند؟
- ۵- آیا بین عوامل مرتبط با عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان دختر و پسر تفاوت معناداری وجود دارد؟

روش پژوهش

از آنجایی که هدف پژوهش حاضر بررسی وضعیت موجود عملکرد خواندن دانش‌آموزان مقطع ابتدایی مدارس سما واحد خرم‌آباد است و محقق قصد دستکاری در متغیرهای مورد مطالعه را ندارد، لذا روش تحقیق توصیفی از نوع پیمایشی (زمینه‌یابی) می‌باشد و از آنجایی که محقق در تحقیق حاضر به دنبال شناسایی عوامل مرتبط با عملکرد خواندن و ارائه راهکارهایی برای بهبود عملکرد خواندن در بین دانش‌آموزان بود؛ لذا این تحقیق از نوع کاربردی محسوب می‌گردد.

جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری تحقیق حاضر، شامل کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع ابتدایی مدارس سما واحد خرم‌آباد است که در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ مشغول به تحصیل می‌باشند که تعداد آنها براساس آمارنامه معاونت سما واحد خرم‌آباد، ۴۰۰ نفر است (۲۲۰ دختر و ۱۸۰ پسر). نمونه آماری؛ در تحقیق حاضر بر اساس فرمول کوکران^۱ تعداد ۲۰۰ دانش‌آموز (۱۱۲ دختر و ۸۲ پسر) به عنوان نمونه آماری انتخاب گردید.

$$n = \frac{N \times t^2 \times p \times q}{N \times d^2 + t^2 \times p \times q} = \frac{400 \times 1.96^2 \times 0.5 \times 0.5}{400 \times 0.05^2 + 1.96^2 \times 0.5 \times 0.5} \approx 197$$

در فرمول فوق حداکثر اشتباه مجاز ((d) معادل ۰/۰۵، ضریب اطمینان ۰/۹۵، t=۱/۹۶ و مقادیر p و q نیز هر کدام معادل ۰/۵ و N=۴۰۰ در نظر گرفته شده است. از آنجایی که جامعه آماری تحقیق حاضر از دو گروه دانش‌آموزان دختر و پسر تشکیل گردیده است، لذا در این تحقیق از شیوه‌ی نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای نسبی استفاده شده است.

ابزار گردآوری داده‌ها

در این پژوهش آزمون تشخیصی سطح خواندن برای دانش‌آموزان ابتدایی که توسط عابدی و عزیزیان (۱۳۸۲) تدوین و هنجاریابی شده است برای تعیین عملکرد خواندن به کار رفته است، این آزمون شامل ۸ خرده آزمون است که در سه حیطه ی صحت خواندن، درک مطلب و آگاهی‌های واجی به تشخیص سطح مهارت خواندن دانش‌آموزان می‌پردازد و برای تعیین عملکرد نوشتن دانش‌آموزان، آزمون استاندارد شده‌ی پیشرفت تحصیلی زبان فارسی که توسط شریفی (۱۳۷۷) ساخته شده به کار برده شده است. با وجود این که پرسشنامه‌های مورد استفاده در تحقیق حاضر، استاندارد و هنجاریابی شده بودند با این وجود روایی پرسشنامه‌ها با استفاده از روش روایی محتوایی^۲ تعیین گردید و برای تعیین پایایی پرسشنامه‌ها از ضریب آلفای کرونباخ^۳ استفاده شد که بر اساس محاسبات انجام شده؛ ضریب آلفای کرونباخ برای پرسشنامه عملکرد خواندن ۰/۸۵ و برای پرسشنامه عملکرد نوشتن ۰/۸۲ به دست آمد.

یافته‌ها

سؤال کلی: وضعیت عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان مقطع ابتدایی مدارس سما واحد خرم‌آباد چگونه است؟

با توجه به این که داده‌های جمع‌آوری شده در سه سطح قابل قبول، خوب و خیلی خوب طبقه‌بندی شده‌اند،

1 -Cochran

2 - Content validity

3 -Cronbach's alpha

برای بررسی و تحلیل داده‌های مربوط به وضعیت عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان از آزمون ناپارامتریک مجذور خی (خی دو)، استفاده گردید که نتایج آن در قالب جداول شماره (۱) نشان داده شده است.

جدول (۱): نتایج آزمون مجذور خی مربوط به عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان

عملکرد	طبقه	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	باقیمانده	آماره مجذور خی	درجه آزادی	سطح معنی داری
خواندن	قابل قبول	۱۲	۶۶,۷	-۵۴,۷	۲۳۵,۹۹۰	۲	۰,۰۰۰
	خوب	۱۹	۶۶,۷	-۴۷,۷			
	خیلی خوب	۱۶۹	۶۶,۷	۱۰۲,۳			
	کل	۲۰۰	-	-			
نوشتن	قابل قبول	۴۴	۶۶,۷	-۲۲,۷	۵۰,۴۴۰	۲	۰,۰۰۰
	خوب	۴۲	۶۶,۷	-۲۴,۷			
	خیلی خوب	۱۱۴	۶۶,۷	۴۷,۳			
	کل	۲۰۰	-	-			

همانطوری که نتایج جدول شماره (۱) نشان می‌دهد، در خصوص عملکرد خواندن، مقدار به دست آمده برای آماره مجذور خی (۲۳۵/۹۹۰) در سطح آلفای $\alpha = ۰/۰۱$ معنی دار است ($\text{Sig} < ۰/۰۱$)، همچنین در ارتباط با عملکرد نوشتن، مقدار به دست آمده برای آماره مجذور خی (۵۰/۴۴۰) در سطح آلفای $\alpha = ۰/۰۱$ معنی دار است ($\text{Sig} < ۰/۰۱$)، بنابراین چنین استنباط می‌شود که بین فراوانی‌های مشاهده شده و مورد انتظار، تفاوت معنی دار وجود دارد. بر این اساس و با توجه به فراوانی‌های مشاهده شده برای هر طبقه، چون بیشترین فراوانی مشاهده شده در هر دو مورد مربوط به طبقه‌ی خیلی خوب است، می‌توان چنین استنباط نمود که وضعیت عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان مقطع ابتدایی مدارس سما واحد خرم‌آباد، در حد خیلی خوب می‌باشد.

سؤال (۱): وضعیت عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان پسر مقطع ابتدایی مدارس سما چگونه است؟

برای بررسی و تحلیل داده‌های مربوط به وضعیت عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان پسر از آزمون ناپارامتریک مجذور خی (خی دو)، استفاده گردید که نتایج آن در قالب جداول شماره (۲) نشان داده شده است.

جدول (۲): نتایج آزمون مجذور خی مربوط به عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان پسر

عملکرد	طبقه	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	باقیمانده	آماره مجذور خی	درجه آزادی	سطح معنی داری
خواندن	قابل قبول	۵	۲۹,۳	-۲۴,۳	۹۷,۹۳۲	۲	۰,۰۰۰
	خوب	۱۰	۲۹,۳	-۱۹,۳			
	خیلی خوب	۷۳	۲۹,۳	۴۳,۷			
	کل	۸۸	-	-			
نوشتن	قابل قبول	۲۲	۲۹,۳	-۷,۳	۱۸,۹۱	۲	۰,۰۰۰
	خوب	۱۸	۲۹,۳	-۱۱,۳			
	خیلی خوب	۴۸	۲۹,۳	۱۸,۷			
	کل	۸۸	-	-			

همانطوری که نتایج جدول شماره (۲) نشان می‌دهد، در ارتباط با عملکرد خواندن دانش‌آموزان پسر؛ مقدار به دست آمده برای آماره مجذور خی (۹۷/۹۳۲) در سطح آلفای $\alpha = 0/01$ معنی‌دار است ($\text{sig} < 0/01$)، بنابراین چنین استنباط می‌شود که بین فراوانی‌های مشاهده شده و مورد انتظار، تفاوت معنی‌دار وجود دارد. بر این اساس و با توجه به فراوانی‌های مشاهده شده برای هر طبقه، چون بیشترین فراوانی مشاهده شده مربوط به طبقه‌ی خیلی خوب است (۷۳ نفر از ۸۸ نفر)، می‌توان چنین استنباط نمود که وضعیت عملکرد خواندن دانش‌آموزان پسر مقطع ابتدایی مدارس سما واحد خرم‌آباد، در حد خیلی خوب می‌باشد. از طرفی، در ارتباط با عملکرد نوشتن دانش‌آموزان پسر؛ مقدار به دست آمده برای آماره مجذور خی (۱۸/۰۹۱) در سطح آلفای $\alpha = 0/01$ معنی‌دار است ($\text{sig} < 0/01$)، بنابراین چنین استنباط می‌شود که بین فراوانی‌های مشاهده شده و مورد انتظار، تفاوت معنی‌دار وجود دارد. بر این اساس و با توجه به فراوانی‌های مشاهده شده برای هر طبقه، چون بیشترین فراوانی مشاهده شده مربوط به طبقه‌ی خیلی خوب است (۴۸ نفر از ۸۸ نفر)، می‌توان چنین استنباط نمود که وضعیت عملکرد نوشتن دانش‌آموزان پسر مقطع ابتدایی مدارس سما واحد خرم‌آباد، در حد خیلی خوب می‌باشد.

سؤال (۲): وضعیت عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان دختر مقطع ابتدایی مدارس سما چگونه است؟

برای بررسی و تحلیل داده‌های مربوط به وضعیت عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان دختر از آزمون ناپارامتریک مجذور خی (خی دو)، استفاده گردید که نتایج آن در قالب جداول شماره (۳) نشان داده شده است.

جدول (۳): نتایج آزمون مجذور خی مربوط به عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان دختر

عملکرد	طبقه	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	باقیمانده	آماره مجذور خی	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
خواندن	قابل قبول	۷	۳۷,۳	-۳۰,۳	۱۳۸,۳۳۹	۲	۰,۰۰۰
	خوب	۸	۳۷,۳	-۲۸,۳			
	خیلی خوب	۹۶	۳۷,۳	۵۸,۷			
	کل	۱۱۲					
نوشتن	قابل قبول	۲۲	۳۷,۳	-۱۵,۳	۳۳,۰۷۱	۲	۰,۰۰۰
	خوب	۲۴	۳۷,۳	-۱۳,۳			
	خیلی خوب	۶۶	۳۷,۳	۲۸,۷			
	کل	۱۱۲					

همانطوری که نتایج جدول (۳) نشان می‌دهد، در ارتباط با عملکرد خواندن دانش‌آموزان دختر؛ مقدار به دست آمده برای آماره مجذور خی (۱۳۸/۳۳۹) در سطح آلفای $\alpha = 0/01$ معنی‌دار است ($\text{sig} < 0/01$)، بنابراین چنین استنباط می‌شود که بین فراوانی‌های مشاهده شده و مورد انتظار، تفاوت معنی‌دار وجود دارد. بر این اساس و با توجه به فراوانی‌های مشاهده شده برای هر طبقه، چون بیشترین فراوانی مشاهده شده مربوط به طبقه‌ی خیلی خوب است (۹۶ نفر از ۱۱۲ نفر)، می‌توان چنین استنباط نمود که وضعیت عملکرد خواندن دانش‌آموزان دختر مقطع ابتدایی مدارس سما واحد خرم‌آباد، در حد خیلی خوب می‌باشد. از طرفی، در ارتباط با عملکرد نوشتن دانش‌آموزان

دختر؛ مقدار به دست آمده برای آماره مجذور خی (۱۸/۰۹۱) در سطح آلفای $\alpha = ۰/۰۱$ معنی دار است (۰/۰۱) $\text{Sig} <$ ، بنابراین چنین استنباط می شود که بین فراوانی های مشاهده شده و مورد انتظار، تفاوت معنی دار وجود دارد. بر این اساس و با توجه به فراوانی های مشاهده شده برای هر طبقه، چون بیشترین فراوانی مشاهده شده مربوط به طبقه ی خیلی خوب است (۶۶ نفر از ۱۱۲ نفر)، می توان چنین استنباط نمود که وضعیت عملکرد نوشتن دانش آموزان دختر مقطع ابتدایی مدارس سما واحد خرم آباد، در حد خیلی خوب می باشد.

سؤال (۳): آیا بین عملکرد خواندن و نوشتن دانش آموزان دختر و پسر تفاوت وجود دارد؟

از آنجایی که داده های مربوط به عملکرد خواندن و نوشتن دارای مقیاس رتبه ای هستند، لذا برای مقایسه این متغیرها، در بین دانش آموزان دختر و پسر از آزمون ناپارامتریک مان ویتنی استفاده گردید که نتایج آن در قالب جدول شماره (۴) نشان داده شده است.

جدول (۴): نتایج آزمون مان ویتنی مربوط به مقایسه عملکرد خواندن و نوشتن دانش آموزان دختر و پسر

عملکرد	جنسیت	تعداد	میانگین رتبه ها	آماره مان ویتنی	آماره Z	سطح معنی داری
خواندن	دختر	۱۱	۱۰۱۶۰	۴۸۰۴,۵۰۰	۰,۴۸۳	۰,۶۲۹
	پسر	۸۸	۹۹,۱۰			
	کل	۲۰۰				
نوشتن	دختر	۱۱۲	۱۰۳,۰۲	۴۶۴۶,۰۰۰	۰,۷۷۸	۰,۴۳۶
	پسر	۸۸	۹۷,۳۰			
	کل	۲۰۰				

همانطوری که نتایج جدول (۴) نشان می دهد، در ارتباط با عملکرد خواندن دانش آموزان؛ مقدار به دست آمده برای آماره Z آزمون مان ویتنی (۰/۴۸۳) در سطح آلفای $\alpha = ۰/۰۵$ معنی دار نیست ($\text{Sig} > ۰/۰۵$)، بنابراین چنین استنباط می شود که بین میانگین رتبه ها برای عملکرد خواندن دانش آموزان دختر (۱۰۱/۶۰) و دانش آموزان پسر (۹۹/۱۰)، تفاوت معنی دار وجود ندارد. از طرفی، در ارتباط با عملکرد نوشتن دانش آموزان؛ مقدار به دست آمده برای آماره Z آزمون مان ویتنی (۰/۷۷۸) در سطح آلفای $\alpha = ۰/۰۵$ معنی دار نیست ($\text{Sig} > ۰/۰۵$)، بنابراین چنین استنباط می شود که بین میانگین رتبه ها برای عملکرد خواندن دانش آموزان دختر (۱۰۳/۰۲) و دانش آموزان پسر (۹۷/۳۰)، تفاوت معنی دار وجود ندارد.

سؤال (۴): عوامل مرتبط با عملکرد خواندن و نوشتن دانش آموزان کدامند؟

برای تعیین عوامل مرتبط با عملکرد خواندن و نوشتن دانش آموزان، از تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام به گام استفاده شده که در این تحلیل عملکرد خواندن و نوشتن با هم ادغام شده و به عنوان متغیر ملاک در نظر گرفته شده است و متغیرهایی از قبیل داشتن کتابخانه در منزل، میزان مطالعه پدر، میزان علاقه به انشاء و جمله

نویسی، میزان رضایت شغلی معلم، میزان مطالعه غیردرسی و... به عنوان متغیرهای پیش‌بین وارد تحلیل شده اند که نتایج آن در قالب جداول شماره (۵) و (۶) نشان داده شده‌اند.

جدول (۵): ضرایب همبستگی چندگانه و ضرایب تعیین تعدیل شده به همراه آزمون معنی‌داری مدل‌های رگرسیونی

مدل	همبستگی چندگانه	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای معیار برآورد	آماره F	سطح معنی‌داری
۱	۰,۴۶۱	۰,۲۱۲	۰,۱۹۷	۰,۳۵۵۰۶	۱۴,۰۲۴	۰,۰۰۰
۲	۰,۵۴۶	۰,۳۹۸	۰,۲۷۰	۰,۳۳۸۵۳	۱۰,۸۱۶	۰,۰۰۰
۳	۰,۶۴۲	۰,۴۱۲	۰,۳۷۷	۰,۳۱۲۹۱	۱۱,۶۷۰	۰,۰۰۰
۴	۰,۶۹۰	۰,۴۷۶	۰,۴۳۳	۰,۲۹۸۳۶	۱۱,۱۲۷	۰,۰۰۰
۵	۰,۷۱۹	۰,۵۱۷	۰,۴۶۷	۰,۲۸۹۴۲	۱۰,۲۷۵	۰,۰۰۰
۶	۰,۷۴۹	۰,۵۶۱	۰,۵۰۵	۰,۲۷۸۸۹	۱۰,۰۰۲	۰,۰۰۰
۷	۰,۷۸۰	۰,۶۰۸	۰,۵۴۸	۰,۲۶۶۳۰	۱۰,۱۹۶	۰,۰۰۰

بر اساس نتایج جدول (۵)، شش مدل رگرسیونی برازش داده شده است که با توجه به ضرایب تعیین تعدیل شده، مدل ۱ حدود ۲۰ درصد واریانس عملکرد خواندن و نوشتن را تبیین می‌کند، مدل ۲ حدود ۲۷ درصد؛ مدل ۳ حدود ۳۸ درصد؛ مدل ۴ حدود ۴۳ درصد؛ مدل ۵ حدود ۴۷ درصد؛ مدل ۶ حدود ۵۰ درصد؛ مدل ۷ حدود ۵۵ درصد؛ واریانس عملکرد خواندن و نوشتن را تبیین می‌کند. مقادیر به دست آمده برای آماره‌های F همگی در سطح آلفای $\alpha = 0/01$ معنی‌دار هستند ($sig < 0/01$)؛ لذا چنین استنباط می‌شود که کلیه مدل‌های برازش داده شده از لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشند.

جدول (۶): ضرایب رگرسیونی (استاندارد نشده (b) و استاندارد شده (β)) در مدل نهایی (مدل شماره ۷) و آزمون معنی‌داری مربوطه

متغیرهای پیش‌بین	ضرایب غیر استاندارد	ضرایب استاندارد	آماره t	سطح معنی‌داری
مقدار ثابت	۱۹,۲۶۱	۰,۴۵۲	۴۲,۶۳۳	۰,۰۰۰
داشتن کتابخانه در منزل	۰,۴۲۵	۰,۰۸۱	۵,۲۳۸	۰,۰۰۰
میزان مطالعه پدر	۰,۱۰۵	۰,۰۳۱	۳,۴۱۷	۰,۰۰۱
میزان علاقه به انشاء و جمله نویسی	۰,۱۴۷	۰,۰۳۸	۳,۸۸۴	۰,۰۰۰
میزان رضایت شغلی معلم	۰,۷۱۹	۰,۱۷۶	۴,۰۹۳	۰,۰۰۰
میزان مطالعه غیر درسی	۰,۱۰۰	۰,۰۳۵	۲,۸۵۷	۰,۰۰۶
تعداد دانش‌آموز کلاس	-۰,۰۷۳	۰,۰۲۳	-۳,۱۴۴	۰,۰۰۳
درآمد ماهیانه خانواده	۰,۰۶۵	۰,۰۲۸	۲,۳۵۵	۰,۰۲۳

بر اساس نتایج جداول (۶)؛ با توجه به مدل نهایی (مدل ۷) که حدود ۵۵ درصد تغییرات مربوط به متغیر ملاک (عملکرد خواندن و نوشتن) را تبیین می‌کند؛ متغیرهای پیش‌بین در این مدل، عوامل مرتبط و تاثیر گذار بر عملکرد

خواندن و نوشتن دانش آموزان مقطع ابتدایی مدارس سما واحد خرم آباد می باشند که به ترتیب اولویت عبارتند از: ۱- میزان رضایت شغلی معلمان ($\beta=0/۸۶۳$)، ۲- تعداد دانش آموزان کلاس ($\beta=-0/۶۷۹$)، ۳- داشتن کتابخانه در منزل ($\beta=0/۵۲۳$)، ۴- میزان علاقه به انشاء و جمله نویسی ($\beta=0/۳۹۰$)، ۵- میزان مطالعه پدر ($\beta=0/۳۴۱$)، ۶- میزان مطالعه غیر درسی ($\beta=0/۲۸۹$) و ۷- درآمد ماهیانه خانواده ($\beta=0/۲۶۷$) که در این بین بجزء تعداد دانش آموزان کلاس که تاثیر منفی در عملکرد خواندن و نوشتن دانش آموزان دارد سایر عوامل یاد شده تاثیر مثبت دارند، یعنی با افزایش این متغیرها عملکرد خواندن و نوشتن دانش آموزان بهبود می یابد.

سؤال (۵): آیا بین عوامل مرتبط با عملکرد خواندن و نوشتن دانش آموزان دختر و پسر تفاوت وجود دارد؟

برای پاسخ به سؤال فوق، تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام به گام به تفکیک جنسیت انجام گرفته که نتایج آن در قالب جداول شماره (۷) آورده شده است.

جدول (۷): ضرایب همبستگی چندگانه، ضرایب تعیین تعدیل شده، ضرایب بتا (β) و آزمون های معنی داری مربوطه

جنسیت	مدل	همبستگی چندگانه	ضریب تعیین تعدیل شده	آماره F	سطح معنی داری	متغیرهای پیش بین برای مدل (۲)	ضرایب استاندارد شده	آماره t	سطح معنی داری
دختر	۱	۰,۶۲۹	۰,۳۶۵	۱۳,۰۶	۰,۰۰۲	درآمد ماهیانه خانواده	۰,۶۰۶	۴,۶۶۲	۰,۰۰۰
	۲	۰,۸۲۵	۰,۶۴۶	۲۰,۱۹	۰,۰۰۰	داشتن کتابخانه در منزل	۰,۵۳۴	۴,۱۱۳	۰,۰۰۱
پسر	۱	۰,۴۲۳	۰,۱۵۲	۶,۵۵۴	۰,۰۱۶	میزان مطالعه پدر	۰,۴۹۳	۳,۲۱۰	۰,۰۰۳
	۲	۰,۵۸۰	۰,۲۹۱	۷,۳۴۸	۰,۰۰۳	میزان تجهیزات و امکانات	۰,۴۰۲	۲,۶۱۹	۰,۰۱۴

بر اساس نتایج جدول ۲۲-۳، برای هر یک از گروه های جنسیتی دختر و پسر، ۲ مدل رگرسیونی برازش داده شده است که با توجه به ضرایب تعیین تعدیل شده، برای دانش آموزان دختر، مدل ۱ حدود ۳۶ درصد و مدل ۲ حدود ۶۵ درصد واریانس عملکرد خواندن و نوشتن را تبیین می کند و برای دانش آموزان پسر، مدل ۱ حدود ۱۵ درصد و مدل ۲ حدود ۳۰ درصد واریانس عملکرد خواندن و نوشتن را تبیین می کند. مقادیر به دست آمده برای آماره های F همگی در سطح آلفای $\alpha=0/01$ معنی دار هستند ($\text{Sig}<0/01$)؛ لذا چنین استنباط می شود که کلیه مدل های برازش داده شده از لحاظ آماری معنی دار می باشند. با توجه به مدل های نهایی (مدل ۲)، عوامل مرتبط و تاثیرگذار بر عملکرد خواندن و نوشتن دانش آموزان دختر مقطع ابتدایی مدارس سما واحد خرم آباد به ترتیب اولویت عبارتند از: ۱- درآمد ماهیانه خانواده ($\beta=0/۶۰۶$)، ۲- داشتن کتابخانه در منزل ($\beta=0/۵۳۴$)؛ اما در بین دانش آموزان پسر عوامل موثر بر عملکرد خواندن و نوشتن به ترتیب اولویت عبارتند از: ۱- میزان مطالعه پدر ($\beta=0/۴۹۳$)، ۲- میزان تجهیزات و امکانات مدرسه و کلاس درس ($\beta=0/۴۰۲$). لذا با مقایسه ی عوامل مذکور می توان نتیجه گرفت که بین عوامل مرتبط با عملکرد خواندن و نوشتن دانش آموزان دختر و پسر تفاوت وجود

دارد.

نتیجه‌گیری

فرایند خواندن، به ویژه در سالهای آغازین مدرسه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. اغلب کودکان قبل از ورود به مدرسه به گونه‌ای تجاربی از مهارت نقاشی و نوشتن (رونویسی) را همراه داشته، با مفاهیم کمی ریاضی (مثل، کم، زیاد، کوچک، بزرگ...) آشنا هستند، اما عموماً بهره‌ای از مهارت خواندن به معنای دقیق آن ندارند. فرایند خواندن مستلزم بکارگیری همزمان چندین مهارت و کنش حسی و ذهنی است، از همین رو بچه‌ها در سال اول مدرسه و پس از آن نیاز دارند که با صبوری و دقت و اکتساب مهارت‌های پیشیناز و تمرین مستمر، قابلیت خواندن را بیابند. خواندن هم برای کودکان لذت بخش است و هم برای اولیا و مربیان آن‌ها مطلوب می‌باشد. بسیاری از معلمان دوره ابتدایی و کارشناسان روانشناسی و متخصصان تعلیم و تربیت از طریق بررسی چگونگی مهارت دانش‌آموز در امر خواندن می‌توانند رفتار تحصیلی ایشان را به طور جدی پیش‌بینی کنند، به عبارت دیگر همواره یک رابطه و درجه همبستگی فوق‌العاده‌ای بین مهارت خواندن در دانش‌آموزان سالهای اول ابتدایی و پیشرفت تحصیلی آن‌ها مشاهده می‌شود. بدیهی است دانش‌آموزی که قادر است با علاقه و مهارت متن کتاب درسی، متون کتابهای کمک آموزشی و دیگر منابع مطالعاتی متناسب را بخواند و بفهمد به راحتی می‌تواند با خواندن کتاب‌های ریاضی، علوم و علوم اجتماعی پیشرفت قابل ملاحظه‌ای نیز در این دروس داشته باشد و زمینه‌ای مطلوب برای پیشرفت تحصیلی ایشان می‌باشد، چرا که خواندن به معنای دست‌یابی به آثار مکتوب و شناخت قدرت تفکر و اندیشه‌های گوناگون انسان‌های مولد و بهره‌گیری از تجارب و میراث ادبی و هنری تاریخ حیات آدمی در تحول شخصیت و سازماندهی ذهن و بهداشت روانی انسان تأثیر بسزایی دارد.

یافته‌های حاصل از تحلیل سوالات تحقیق همگی از مطلوب بودن (حد خیلی خوب) خواندن و نوشتن در دوره ابتدایی مدارس سما خرم‌آباد حکایت دارد. این امر نشان‌دهنده این واقعیت است که مدیران مدارس وظیفه اصلی خود را که همانا فراهم کردن زمینه‌ی تفکر برای دانش‌آموزان فراهم می‌کنند. شاید یکی از علل وضعیت خیلی خوب خواندن در مدارس سما خرم‌آباد این باشد که اغلب دانش‌آموزان دوره پیش‌دبستانی را گذرانده و معلمان آنان از فرایند خواندن و نوشتن و نظریه‌های آن، اصول خواندن و نوشتن خطایی آن، ارزشیابی از خواندن و نوشتن، مشکلات خواندن و نوشتن و روشهای خواندن و نوشتن با اطلاع هستند و اغلب دوره مربوط به خواندن و نوشتن را گذرانده باشند.

گرچه دی^۱ روان‌شناسی معروف در تحصیلات خود به این نتیجه رسیده که دختران در دوره کودکی خزانه لغوی غنی‌تری دارند و از توانایی بیشتری در ساختن انواع جمله در مقایسه با پسران برخوردارند، اما تحقیق حاضر نشان داد که تفاوت معناداری بین خواندن و نوشتن پسران و دختران جود ندارد. علت این امر شاید شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی متفاوت ایران و امریکا باشد. کریمی (۱۳۸۴) بیان می‌دارد که کویت دارای بالاترین حد

1. Day

اختلاف عملکرد پسران و دختران در خواندن و نوشتن است و کمترین حد اختلاف بین عملکرد پسران و دختران متعلق به کشور ایتالیا است. نتایج پژوهش های انجام شده داخلی در مورد رابطه بین رشد خواندن و نوشتن با جنسیت نیز متفاوت است در حالی که توحیدلو (۱۳۸۳) و کردی (۱۳۸۷) بر وجود تفاوت معنادار بین عملکرد دانش آموزان دختر و پسر تاکید دارند.

با توجه به اینکه عزیزی (۱۳۸۰) معتقد است که بین عملکرد خواندن و نوشتن دختر و پسر تفاوت معناداری وجود ندارد، لذا در پاسخ سؤال چهارم تحقیق حاضر و تحلیل داده ها، نتایج نشان داد که عوامل مرتبط و تاثیرگذار بر وضعیت خواندن و نوشتن دانش آموزان دوره ابتدایی مدارس سما خرم آباد به ترتیب اولویت عبارتند از: میزان رضایت شغلی معلمان، جمعیت کلاس، دانستن کتابخانه در منزل، میزان علاقه به جمله نویسی و انشاء تا میزان مطالعه والدین، میزان مطالبه ی خبر درسی، درآمد ماهیانه خانواده که در این بین بجز جمعیت کلاس که تاثیر منفی در عملکرد خواندن و نوشتن دانش آموزان دارد سایر عوامل یاد شده تاثیر مثبت دارند؛ یعنی با افزایش متغیرها عملکرد خواندن و نوشتن دانش آموزان بهبود می یابد. انجمن بین المللی پیشرفت تحصیلی در سال (۲۰۰۱) توانایی خواندن دانش آموزان باید چهارم ابتدایی در ۳۵ کشور جهان را مورد بررسی قرار داد. در این بررسی اعلام شد که فعالیتهای خواندن (کتاب خوانی، قصه گویی، شعرخوانی، بازی با حروف الفبا و بازی با کلمات) تاثیر بسزایی در پیشرفت خواندن دانش آموزان دارد.

بررسی ها نشان داد که نتایج حاصل از یافته های تحقیق حاضر در ارتباط با عوامل مرتبط با عملکرد خواندن و نوشتن، با نتایج حاصل از یافته های تحقیقات گذشته؛ همخوانی داشته و این نتایج را مورد تایید قرار می دهند. همچنین یافته های تحقیق نشان داد که ترتیب عوامل تاثیرگذار دانش آموزان دختر و پسر متفاوت است، به طوری که عوامل عمده و اثرگذار به خواندن و نوشتن دختران درآمد ماهیانه ی خانواده و داشتن کتابخانه شخصی است، اما عوامل عمده و اثرگذار بر خواندن و نوشتن دانش آموزان پسر میزان مطالعه والدین و میزان تجهیزات و امکانات مدرسه و کلاس درس است.

پیشنهادات

۱- بر اساس یافته های سؤال کلی تحقیق و همچنین سئوالات جزئی ۱ و ۲، وضعیت عملکرد خواندن و نوشتن دانش آموزان مقطع ابتدایی مدارس سما واحد خرم آباد، در مجموع در حد خیلی خوب می باشد؛ با این وجود یافته ها حاکی از آن است که از لحاظ خواندن ۸۴ درصد از دانش آموزان از عملکرد در حد خیلی خوب برخوردارند و از لحاظ نوشتن ۵۷ درصد از عملکرد خیلی خوب برخوردارند ولی حدود ۴۳ درصد در طبقات خوب و قابل قبول قرار دارند، لذا پیشنهاد می شود که مسئولان آموزش و پرورش، بخصوص مسئولان دوره ابتدایی با برگزاری دوره های آموزشی، تهیه نرم افزارهای آموزشی، تهیه کتاب های آموزش نوشتن، آموزش رسم الخط و... زمینه را برای کسب مهارت های لازم در بین آموزگاران و معلمان دوره ابتدایی فراهم نمایند تا از این طریق بتوانند با انتقال این مهارت ها به دانش آموزان، عملکرد نوشتن دانش آموزان را بهبود بخشند.

۲- بر اساس یافته‌های سؤال ۳ تحقیق، بین عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان دختر و پسر تفاوت معنادار وجود ندارد، با وجود این، میانگین عملکرد خواندن و نوشتن در بین دانش‌آموزان دختر بیشتر از میانگین عملکرد خواندن و نوشتن در بین دانش‌آموزان پسر است، لذا پیشنهاد می‌شود با تعامل با آموزگاران زن و همچنین شیوه‌های مورد استفاده دانش‌آموزان دختر در ارتقاء عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان پسر گام برداشت.

۳- بر اساس یافته‌های سؤال ۴ تحقیق، عوامل مهم مرتبط با عملکرد خواندن و نوشتن عبارتند از: میزان رضایت شغلی معلمان، تعداد دانش‌آموزان کلاس، داشتن کتابخانه در منزل، میزان علاقه به انشاء و جمله نویسی، میزان مطالعه پدر، میزان مطالعه غیر درسی و درآمد ماهیانه خانواده. لذا پیشنهاد می‌شود که در جهت ارتقاء و بهبود عملکرد خواندن و نوشتن دانش‌آموزان، با مشوق‌های مختلف از جمله مشوق‌های مالی و معنوی، همچنین ایجاد فضای صمیمی و جو همکاری میزان رضایت شغلی معلمان را افزایش داد؛ تعداد دانش‌آموزان کلاس‌ها را تا جایی که امکان دارد در حد استاندارد ۱۵ الی ۲۰ نفر تشکیل داد؛ والدین را تشویق نمود تا در منزل کتابخانه تشکیل دهند؛ همچنین آنان را به مطالعه تشویق نمود چرا که این امر در الگو برداری دانش‌آموزان موثر است؛ با ارائه بن‌های خرید کتاب به دانش‌آموزان و خانواده‌های آنها و ترغیب آنها به مطالعه غیر درسی، موجبات بهبود ع ۹۱ خواندن و نوشتن دانش‌آموزان را فراهم آورد.

منابع

- Abedi, Mohammadreza. And Azizian (2003), Making and normalization a test for recognition of reading levels for grade (3) of primary schools in Esfahan city; M.A thesis, research association of Esfahan education Administration. [Persian]
- Afroz, Gholamali (1996), Teacher and student's skills in reading; payvand journal, N198, P2-23. [Persian]
- Azizi, Nassim (2000), Making and normalization of reading and understanding ability of grade (5) students of primary schools of Tehran; M.A thesis, Azad university Tehran markazi branch. [Persian]
- Bahmani, Ali (2008), The effect of accessing to book on male student's reading literacy achievement in grade (4) of primary schools of Tehran; M.A thesis payame noor university. [Persian]
- Eyzadi, Mahshid, (2007), A view to individual and Social factors on learning and motivation, Safari Ardehal publisher, Tehran. [Persian]
- Glaser, Jhon E. Broning, Rojer H., (1990) Educational psychology; translated by kharazi (2002) Tehran university center publisher. [Persian]
- Goruh-e- Moalefan (2006) Grade (3) Farsi guidebook, ministry of education. [Persian]
- Karimi, Abdolazim (2006), Briefly introduction of Tims (2000) and Purlis (2006) international studies; Educational research journal N 94-95 P6-15. [Persian]
- Kordi, Nayere (1987) Study of the limit of frequency reading disorders of third grade female students of primary schools of Shahrud city; M.A thesis, payame noor university, Tehran center. [Persian]

- Moore, (2008), Reading in Science: Why, What, and: Reading Literacy Study isc-net.terc.edu/do.cfm/paper/8084/show/use_set-biblio,Page2.
- Mullis, Kenedi, Martin, Mariansainsbu, (2006): Assessment Frame Work and Spesifications, Timss & Pirls International Study Center.
- Murphy, (2008), Exploring the Foundations of Leaderrship for Literacy01-3, qxd PM Page 3.
- Omrani, parvaneh (2009), Investigation of limit of reading and writing skills of female students of first grade in primary schools of Tehran and it effect on their academic achievement, from the view of their teachers; M.A thesis, Azad universing. [Persian]
- Qran, Ale emran sure, Ayeye 1-4.
- Papanastasiou, (2008), Factors Distinguishing Most and Least Effective Schools in Journal Constantions EJ820670 Terms of Reading Achievement: A Residual Approach www.eric.ed.gov/Articles; Reports-Research.
- TIMSS &PIRLS national studies center (2009), Ministry of Education, research institution of educational studies; Esfand (2010) report. [Persian]
- Rowe, (2003), the Importance of Teacher Quality as a Key Determinant of Student's Experiences and Outcomes of Schooling A Context and Discussion Paper Prepared on Behalf of the Interim Committee for a NSW Institute of Teacher's.
- Safari, Omolbanin (2006), Comparison of first grade student's reading skills, regarding to their Qoran reading euperiences in preprimary course; M.A thesis, Alzahra university. [Persian]
- Sharif, hassan pash (1998), Standard test for farsi language achievement, Education research center, educational measurement and evaluating grou. [Persian]
- Tauhidlu, Fathollah (2004), The effective factors on grade (4) student's reading achievement in primary schools of Iran, according to Prils studies; M.A thedid, Azad university, Rudehen branch. [Persian]
- Valadvand, Nahid (2010), The study of relationship between the variables of teacher career characteristics with grade (4) student's reading literacy according to TIMSS &PIRLS (2000) studies. Teacher training university, educational and psychology faculty. [Persian]

Determine of Reading and Writing Performance of The Students of SAMA Primary Schools of Khorramabad Branch and Their Related Factors

Hasan jafari¹, ali ghobadi kia²

Abstract

The aim of this research was to investigate of reading, and writing performance among students of SAMA primary schools in Islamic Azad University branch of khorramabad. The method of this research was descriptive survey type. As researcher investigated the factor that effect on reading and writing of students, this research was from applied kind of research. Statistical population was consisted 400 students (220 girls and 180 boys), and according Cochran formula 200 students (112 girls and 82 boys) determined and selected by relative stratified random sampling method. The research tools were; 1)diagnostic evaluation test for reading and writing level, made by Abedi and 2) standard test for academic achievement, made by sheriff. The validity of first one calculated by the use of coronbach alpha (reading %85 and writing %82). Data were analyzed by K-square, U-test and multiple- regression. The result showed that the student's performance of reading and writing were in very good situation. There weren't a difference between girls and boys reading and writing performance. The major factors that were related with performance of students were: teacher satisfaction, class population, private library in home, consideration to writing words and sentences, amount of study, and at last family quantity of earnings.

Keywords: Performance; Reading Performance; Writing Performance; SAMA Schools

---

¹ . A graduate of the PhD in educational sciences, Department of Education· Farhangian University.

² . Master of Persian language and literature, University of birjand. (The author is responsible for). Email: adabnak93@gmail.com